

Monikulttuurisuus on tullut jäädäkseen

Leena Nissilä
Yksikön päällikkö,
opetusneuvos

OPETUSHALLITUS

Opetushallitus
Vapaa sivistystyö ja
monikulttuurisuus
leena.nissila@oph.fi

Osaamisen ja sivistyksen asialla

Monokulttuurisesta intrakulttuuriseen

- ◆ **Monokulttuurisuus**
Etniset vähemmistöt ovat näkymättömiä. Näitä kouluja/oppilaitoksia on vielä muutamia.
- ◆ **Multikulttuurisuus**
Eri kansallisuudet ovat omina ryhminään erillään, suvaitsevaisuuskasvatus on tarpeen.
- ◆ **Interkulttuurisuus**
Eri kulttuurien edustajat kommunikoivat keskenään ja heidän välillään vallitsevat hyvät etniset suhteet.
- ◆ **Intrakulttuurisuus**
Monet kielet ja kulttuurit ovat osa koulun/oppilaitoksen arkea ja niiden keskinäinen kommunikointi on luontevaa ja itsestään selvää.

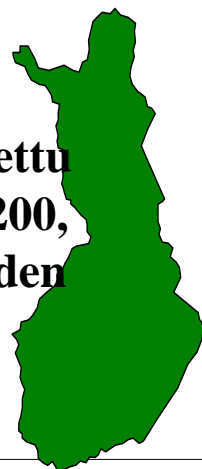

MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA

**Ulkomaan
kansalaisia
132 632
(2007)**

***Pakolaisia vastaanotettu
vuodesta 1973 n. 29 200,
*Suomen kansalaisuuden
saaneita 189 995
(1994–2007)**

SUURIMMAT RYHMÄT 31.12.2007

Venäjä	26 205	Irak	3 021	Ukraina	1 626
Viro	19 965	Serbia-	2 997	Puola	1 456
Ruotsi	8 398	Montenegro		Ranska	1 368
Somalia	4 831	Iran	2 606	Italia	1 327
Kiina	3 886	Yhdysvallat	2 354	Espanja	1 040
Thaimaa	3 465	Intia	2 337	Sudan	1 033
Saksa	3 290	Afganistan	2 196	Alankomaat	980
Turkki	3 178	Vietnam	1 984	Romania	922
Iso-		Bosnia-		Unkari	887
Britannia	3 154	Hertsegovina	1 656	Japani	882

16.8.2007 sl. Tiedot koottu eri lähteistä

OPETUSHALLITUS

VIERASKIELISET OPPILAAT/OPISKELIJAT

- ◆ Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa (2006) 1 495
- ◆ Perusopetuksessa (2007) 16 398
- ◆ Lukiokoulutuksessa (2006) (nuoret+aik.) 3 248
- ◆ Kansanopistojen maahanmuuttajakoulutus (2007) 1 810
- ◆ Valmistavassa koulutuksessa (amm.) (2007) 1 164
- ◆ Ammatillisessa peruskoulutuksessa (2006) 7 078
- ◆ Aikuisten at+eat -koulutus (2006) 2 130
- ◆ Oppisopimuskoulutuksessa (2006) 1 393
- ◆ Yliopistoissa (2006) 5 366
- ◆ Ammattikorkeakouluissa (2006) 4 544

Lisäksi aikuislukioissa ja kansalaisopistoissa opiskelee maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita

OPETUSHALLITUS

Maahanmuuttaja- opetuksen tavoite

- ◆ Yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomi toisena kielenä –opetus vahvistaa oppilaan monikulttuurista identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle

UUTEEN KULTTUURIIN SOPEUTUMINEN (AKKULTURAATIO- STRATEGIAT)

	Oman kulttuurin arvostaminen	Oman kulttuurin hyljeksiminen
Valtakulttuurin arvostaminen	KOTOUTTAMINEN KOTOUTUMINEN (integraatio)	SULAUTTAMINEN SULAUTUMINEN (assimilaatio)
Valtakulttuurin hyljeksiminen	ERISTÄMINEN ERISTÄYTYMINEN (segragaatio/ separaatio)	SYRJÄYTTÄMINEN SYRJÄYTYMINEN (marginalisaatio)

PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVA OPETUS

- ◆ kuusivuotiaille ja oppivelvollisuusikäisille vieraskielisille oppilaille
- ◆ Opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä
- ◆ 6–10-vuotiaille vähintään 450 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 500 tuntia
- ◆ kustannukset korvataan opetuksen järjestäjille opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän kautta jälkikäteen (ei kuntaosuutta)
- ◆ Laajennus vuoden 2009 alusta: uudet opetussuunnitelman perusteet

Perusopetus

- ◆ Korotettu valtionosuus v. 2006 lähtien
- ◆ oman äidinkielen opetus
 - * perusopetuksen ulkopuolista opetusta
 - * ei pakollista
 - * erillisellä valtionavustuksella 2,5 vuosiviikkotuntia v. 2007 lähtien
- ◆ suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetus:
 - * osana koulun opetusta (korotettu valtionosuus)
 - * koulun tukiovetusresurssien turvin
 - * erillisellä valtionavustuksella
- ◆ muu opetuksen tuki
 - * tarvitaan eri oppiaineissa
 - * perusopetuslain mukaisena tukiovetuksena tai
 - * erillisellä valtionavustuksella
- ◆ oman uskonnon opetus
 - * osana koulun opetusta (korotettu valtionosuus)

SUOMI TOISENA KIELENÄ

- ◆ On yksi äidinkieli ja kirjallisuus –oppiaineen oppimääristä
- ◆ Opetetaan, jos oppilaan äidinkieli ei ole suomi, ruotsi eikä saame ja jos oppilaan suomen kielen taito ei ole äidinkiellisen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla
- ◆ Opetetaan joko kokonaan tai osittain suomi äidinkielenä –oppimäärän sijaan

MAAHANMUUTTAJA- OPETUKSEN HAASTEITA

- ◆ Kielitaito
- ◆ Yhteistyö
- ◆ Rajanveto monikulttuurisuuden tukemisen ja suomalaisten käytänteiden välillä
- ◆ Vanhempien odotukset
- ◆ Yksilölliset tarpeet
- ◆ Kasvatukselliset erot
- ◆ Maahanmuuttaja on koulussa kaikkien asia!
- ◆ Maahanmuuttajaopetuksen koordinointi kunnassa: Moku

Suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeeseen ilmoittautuneet

Leena Nissilä

	kevät	syksy
2008	405	195
2007	369	178
2006	342	182
2005	333	176
2004	291	138
2003	269	124
2002	239	113
2001	209	100
2000	204	106
1999	144	89
1998	112	67
1997	84	35
1996	47	19

OPETUSHALLITUS

Ruotsi toisena kielenä -ylioppilaskokeeseen ilmoittautuneet

Leena Nissilä

	kevät	syksy
2008	5	4
2007	3	2
2006	3	1
2005	2	-
2004	6	2
2003	4	1
2002	5	2
2001	4	1
2000	9	4
1999	6	2
1998	9	2
1997	1	-
1996	3	-

OPETUSHALLITUS

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijamäärät vuosina 1999 – 2007

	<u>keskiarvo</u>
• 1999	341
• 2000	635
• 2001	762
• 2002	825
• 2003	848
• 2004	909
• 2005	911
• 2006	1054
• 2007	1153

lähde: OPM:n valtiosuustilastot

OPETUSHALLITUS

Yhteishaku

- ◆ Valmistava koulutus hyödyllinen, vuoden 2007 yhteishausta lähtien 3 lisäpistettä sen suorituksesta (OPM asetus 2006)

Opetussuunnitelman ja tutkinnon perusteet

1. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteet käyttöön 1.8.2008 alkaen
2. Ammatillisen peruskoulutuksen tutkinnon perusteet käyttöön 1.8.2008 alkaen aloittain

Opetushallituksen uusi suositus luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien opetussuunnitelman perusteiksi

- ◆ **Arvolähtökohta**
- ◆ **Kuka on luku- ja kirjoitustaidoton?**
 - **primaarilukutaidottomat**
 - **sekundaarilukutaidottomat**
- ◆ **Koulutuksen yleistavoitteet**

UUSI SUOSITUS

- ◆ **Korvaa vuonna 1993 laaditun suosituksen luku- ja kirjoitustaidottomien aikuisten maahanmuuttajien laajennetun alkuopetuksen opetussuunnitelmaksi**
- ◆ **Suositus on tarkoitettu sekä opettajille että työhallinnolle koulutuksen hankinnan tueksi**

OPETUSHALLITUS

UUSI SUOSITUS

- ◆ **Koulutuksen laajuus on 200 päivää eli 1 400 tuntia (200 x 7 tuntia)**
- ◆ **Yhteensä 40 opintoviikkoa**
- ◆ **Lähiopetusta on 4 – 5 tuntia päivässä ja etäopiskelua tai ohjausta 2 – 3 tuntia päivässä**
- ◆ **Suosittelavaa on, että tukiopetusresurssia on 10 – 20 % kokonaistuntimäärästä eli 140 – 280 tuntia**

OPETUSHALLITUS

Opetushallituksen uusi suositus aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen

- **- koulutukselle valtakunnallisesti yhtenäiset tavoitteet, sisällöt ja rakenne**
- **- kotoutujille pyritään tarjoamaan heidän tarpeitaan vastaava koulutus koko maassa**
- **- yksilölliset koulutuspolut: lähdetään opiskelijan kielitaidon tasosta ja koulutustaustasta (yleissivistävä ja ammatillinen)**
- **- maahanmuuttajan elämäntilanteeseen sopiva koulutus > voidaan hyödyntää myös rinnasteista koulutusta**

Alkukartoitus

- ◆ luku- ja kirjoitustaito
- ◆ suomen kielen taito
- ◆ opiskelutaidot
- ◆ opiskelumotivaatio ja elämäntilanne
- ◆ opiskelijan aikaisempi työkokemus ja koulutus
- ◆ erityistaidot: harrastukset, tietotekniikka, kädentaidot jne.

OPINTOKOKONAISUUDET
INTEGROIDAAN TOISIINSA
JOUSTAVASTI OPIKELIJOIDEN
TARPEIDEN MUKAAN.

INTEGROIMINEN VOIDAAN
TOTEUTTAA
SPIRAALIMAISESTI ETENEVÄNÄ
PROSESSINA, JOKA ALKAA
SUOMEN KIELEN PERUSTEISTA
JA ARJEN TAIDOISTA JA
ETENEE SYVÄL-
LISEEN KIELEN HALLINTAAN
SEKÄ SUOMALAISEN
YHTEISKUNNAN JA
KULTTUURIN
YMMÄRTÄMISEEN.

KIELITAIDON HUOMIOIMINEN

- ◆ Välttämätön tieto ja havainnollistaminen
- ◆ automaattistuminen
- ◆ lähikehityksen vyöhyke
- ◆ kolmas tila

Monikulttuurisuustaitojen kehittäminen kouluyhteisössä 2007–2010

- ◆ Valtionavustus saanut 42 kuntaa; esi- ja perusopetus sekä lukio
 - 28 kuntaa aloitti lv. 2007–2008
 - 14 kuntaa aloitti lv. 2008–2009
 - Uusi haku 2009
- ◆ Tavoitteena
 - tukea perusopetuksen arvopohjan toteutumista,
 - tukea kouluyhteisön monikulttuurisuustaitojen kehittämistä
 - laatia monikulttuurisuustaitojen kehittämissuunnitelma, jonka toimenpiteet vakiinnutetaan osaksi koulun arkea

(lomake

http://www.edu.fi/maahanmuuttajat/monikulttuurisuustaitojen_keh_suunn.doc)

- ◆ Yhteistyökumppani: Kehittävä arviointi NetEffect OY
- ◆ Vastuhenkilö: opetusneuvos Pirjo Immonen-Oikkonen p. 040 348 7821

www.edu.fi/maahanmuuttajat/monikulttuurisuustaitojen_kehittäminen_kouluyhteisossa Opetusministeriö

Suomen kielitilanne

- ◆ Kielitaidon merkitys kasvanut, mutta koululaiset valitsevat vähemmän vieraita kieliä
- ◆ Suomessa puhutaan tällä hetkellä noin 150 kieltä
- ◆ Kouluissa opetetaan noin 50 kieltä
- ◆ Uudenlaista kaksikielisyttä perinteisen kaksikielisyyden (suomi-ruotsi) rinnalle
- ◆ Uusia perhekielikombinaatioita
- ◆ Suomi toisena kielenä –variaatioiden määrä kasvaa
- ◆ uusia kielikylpymahdollisuuksia (enemmistökielisen kylvettäminen vähemmistökielellä)
- ◆ Uusia opetuskieliä: yhteisökielet
- ◆ vähemmistökieliset palvelut

OPETUSHALLITUKSEN ROOLI MAAHANMUUTTAJIEN OPETUKSEN KEHITTÄMISESSÄ

- ◆ Opetussuunnitelman perusteet ja opetussuunnitelmasuosituksset
- ◆ Valtionavustusten jako
- ◆ Oppimateriaalit ja opettajien tukimateriaalit
- ◆ Opetuksen kehittämishankkeet
- ◆ Opettajien täydennyskoulutus
- ◆ Opetuksen kehittämisverkostot
- ◆ Informaatio-ohjaus

OPETUSHALLITUS